

Josquin des Prez | Ave Maria Virgo Serena

Czterogłosowy motet *Ave Maria virgo serena* powstał w latach siedemdziesiątych XV wieku

Nikt do dzisiaj nie wymyślił odpowiedniej definicji, która wyjaśniałaby, czym jest [motet](#). Pod tym terminem kryją się bowiem bardzo różne utwory, począwszy od początków XIII wieku, aż do epoki romantyzmu. Łączy je waga słów (nazwa motet pochodzi od francuskiego „*le mot* oznaczającego „słowo”), a także stosowanie różnego rodzaju technik [polifonicznych](#). Pewien teoretyk muzyki żyjący w końcu XIII wieku napisał, że jest to utwór dla ludzi wykształconych, którzy „szukają w sztuce wyrafinowania”. I rzeczywiście: dawni kompozytorzy objawiali w motetach pełnię swojego kunsztu, a słuchacze musieli mieć nie lada wrażliwość i wiedzę, by kunszt ten właściwie rozpoznać i docenić. Jednakże i takie wytłumaczenie natury motetu może być zawodne. Umiejętności muzyczne można było również z powodzeniem pokazać, komponując [mszę](#) czy [chanson](#), co doskonale obrazuje twórczość [Josquina des Prez](#) (ok. 1450–1521) – w każdym calu doskonała i przemysłana.

Czterogłosowy motet *Ave Maria virgo serena* powstał w latach siedemdziesiątych [XV wieku](#), w czasie gdy kompozytor bawił na dworze książęcym w Mediolanie. Zyskał niebywałą popularność, czego dowodzi obecność jego odpisów w 20 rękopisach – jeden z nich powstał zresztą na Śląsku. Musiał być to utwór bardzo poruszający ówczesnych słuchaczy, bowiem Josquin pokazał w nim nowy sposób komponowania. Tekst maryjny utworu został podzielony na 27 odcinków, z których aż szesnaście powiązanych jest z imitacją głosów. Głosy przejmują tematy muzyczne (czyli imitują się) na rozmaite sposoby: w różnej kolejności, w różnych odstępach czasu, dokładnie lub niedokładnie, pojedynczo lub w parach. W ten sposób utwór przykuwa uwagę słuchacza, a dodatkowo urozmaicenie przynoszą zmiany metrum, obsady (czasem śpiewają wszystkie głosy, innym razem tylko dwa) i faktury (obok fragmentów z imitacjami pojawiają się odcinki, gdzie tych imitacji nie ma). Mimo tych wszystkich zabiegów motet *Ave Maria* wydaje się bardzo spójny i harmonijny. Słuchacze, którzy „szukają w sztuce wyrafinowania”, na pewno je tutaj odnajdą.

dr Paweł Gancarczyk

Okładka manuskryptu z XVII wieku, [Europeana](#), PD